مدیر ، محمد قدیر تره کی
اداره ، دعمومی طبعی له څنګه ـ کابل
بی امضا ، مقالی د مدیر له خوا لیکلی کیږی
بی دتعطیل له ورځو هره ورځ خپریږی

اصلاح

PROPERTY OF ACKU

ځایو نه کابلنی شپږ میاشتنی
دکابل په ښار کښي ۲۵ـ افغانی ۱٤ـ افغانی
په افغانستان کښي ۳۰ـ افغانی ۱۸ـ افغانی
په دباندنیو هوادو کښي یو نیم پونډ ۱۸ شلنګه

کڼه (۱۱۲) کال (۱۵) پنجشنبه (۸) دجدی ۱۳۲۲ش (۲) د محرم ۱۳٦۲ ق (۳۰) ددسمبر ۱۹٤۳ع پرله پسی لمبر (۳۷۱۹)

علم وثقافت درحیات امروزی

(٥)

پس از آنکه بطرف محیط ومحتویات آن تو جه بعمل آوردید و حدود و نفوذ فعالیت های علمی انسان را در زندگانی موجودات نامیه وخواص جمادات مطالعه کردید آنګاه نوبت مطالعه وتعمق به وجود خود تان فرا میرسد. یعنی باید به این مسئله دقیق شوید که علم برای خوشی وسعادت مخصوصهٔ وجود تان برای حواس خمسه، قوهای مکنونهٔ وجود، اعضا وجوارح ، اجهزه و حصص داخلی بدن چه خدماتی کرده وچطور آلام و امراض مدهش و طاقت فرسا را تخفیف داده است . بلی اطباء دائما مصروف تحقیق و تتبع اند ومیخواهند اسرار حیات را کشف کنند قواعد صحت را واضح ساخته ، اسباب مرض را معین نموده ووسائل علاج را بدست آرند .

علم امروز با آله های مکبره و مثبتهٔ خود میگوید که در هوا ، خاك وآب موجودات حیهٔ دقیقهٔ وجود دارند که بعضا از آنها درموارد متعدده استفاده ها می نمائیم و گذشته از آن چنان حیوانات کوچك مکرسکوپی زندگانی و توالد وتناسل دارند که امراض وناخوشی های مهلك را سبب شده و وقایهٔ وجود از آنها امر خیلی ضروری و مهم است. این کشف بزرگ علمی، بشر حساس ومتجسس را مجبور گردانید تا در سایهٔ تفوق ساینس وعلم خود برای صیانت وجود وحفظ آن از امراض خانه برانداز چیزهائی بوجود بیاورد که این همه موجودات مضره را زائل ساخته و تأثیر سوء آنهارا خنثی گرداند این است که کوشیدند وبه مقصود نائل شده وهنوز هم بیشتر میکوشند تا افزون تر در این راه تکامل یابند . امروز ادویهٔ ضد عفونی را به مقابل جراحات وامراض کشف کردند برای عدم سرایت امراض بالا خص ناخوشی های وبائی و اکسن ها بروی کار آوردند و وسائل مختلفهٔ زرق وتلقیح را تهیه دیده اند وبهمچه ذرائع وتشبثات نفوس هزار ها طفل ، مرد و زن را صیانت نموده وشدت و عمومیت امراض را تا حدی تخفیف بخشیده اند امروز میکوشند که انسان ها را قبل از گرفتاری به امراض مسریه از اصابت به آن نجات دهند.

پس از آنکه تأثیرات علم را در صحت وسقم وجود خود دانستید وخدمات برگزیدهٔ علماء ومتخصصین را در این زمینه بخود معلوم کردید آنګاه باز بطرف قوای محرکه و طاقت ها ئیکه انسان امروز برای تسهیل زندگانی بکار میبرد عطف توجهی نمائید . فعلا آله ها وادوات محرکه را در فضا خشکه، بحر وتحت دریاهای بزرگ به تعداد زیادی ملاحظه میکنید که مصروف فعالیت و حرکت میباشند وطیاره ، موتر ، ریل، ترام ، جهاز تحت البحری و صد ها امثال و نظائر آن ها در فعالیت های زراعتی، صنعتی تجارتی رولهای مهمی دارند. اثر قوهای محرکه را گاهی بصورت ضیاء روشن و بحیث چراغ در بین گلوب های برقی می نگریم و وقتی در آلات وادوات مختلفهٔ فابریکه ها ومصانع مشاهده می نمائیم در این اواخر یکی از مدققین چنین حساب نموده است که اگر قوت وطاقتی را که امروز در ولایات متحدهٔ امریکا مستعمل است و ذریعه منابع مختلفه از قبیل ذغال ، آبشار ها و بخار تولید میشود بین ساکنین امریکا توزیع نمایند در آن صورت بهرفرداز افراد آن مملکت به اندازهٔ سی قوهٔ اسپ یا بیشتر خواهد رسید و حسب احصائیهٔ اخیر تعداد ساکنین آن به یکصد وسی ملیون نفر میرسد وبقرار این حساب مقدار مجموعی قوای آن مملکت به (۳۹۰۰۰۰۰۰۰۰) قوهٔ اسپ بالغ میشود . (باقیدارد)

دباندنی خبرونه

مسکو. دجدی پر (۷) شوروی قواؤ د (ویتبسك) په برخه کښي د جرمنیانو تولی حملی رد کړي او څو ودان ځایونه بیرته ونیول شوه . د(ویتبسك) په شمال غرب کښي شوروی قواؤ دجرمن (۱۸) متقابلی حملی رد کړی او د دوی (۱۵۰۰) کسه ئی مړه کړه . په یوه څنډه کښي شوروی یانو جرمنیانو له یوه خوراتینګ ځایه څخه و ایستل او (۲) دتوپ باطری او یو د حربی لوازمو ګدام ئي ونیوی او لجه کړه. په نورو څنډو کښي شوروی قواؤ د جرمن څو انګانی ځایونه ونیول او دجرمن یو کندك عسکر او (۱۱) تانکه او(۳) توپونه محوه شوه .

داو کرائن دلمړی محاذ عسکرو خپلی تعرضی حملی پسی اوږدی کړي او د (کورستیشف) ښار او د (ژیتومیر) په ولایت کښي یو محلی مرکز (پوتیفکا) او(٦۰) نور ودان ځایونه ئی ونیول شوه . (دکورستیشف) دښار دنیولو په جګړه کښي دجرمن (۲۵) تانکه او(۵۰) توپه محو شوه اوهمدا دول د جرمن تول هغه عسکر چه له دغه ښار نه ئي مدافعه کوله محوه شول .

په نورو څنډو کښی شوروی یان په بیړه سره وړاندی ځی اودجرمن یوه ټولګی محاصره او محوه شوه اوهم ددوی (٦) تانکه (۲٦) توپه (۱۰) زره نقبونه (۳۰) زره کارتوس او(۱۱۰) لاری موټران محوه یا ولجه شوه او ډیر بندیان ونیول شوه .

د (کریفوګراد) په شمال کښي شوروی قواؤ د جرمن تولی لوئی حملی رد کړي اودرانه تلفات ئي ورواړول او (۳۰) تانکه او (۵) موتر لرونکی توپونه او (۱۰۰۰) کسه جرمنی عسکر محوه شول . په نورو محاذو کښي اکتشافی اودتوپو عملیات جاری ده . دجدی پر ٦ په ټولو محاذو کښي د جرمن (۱۰۵) تانکه او (۱۵) الوتکی تلفی شوی دی. (تاس)

ملبورن ؛ د اتازونی عسکر و وروسته د(تارګیست)دغنډی له نیولو د ګلوستر په ساحل کښي سره دباران داوریدلو او د جاپانیانو له شدید مقاومته د ګلوستر ددماغی دهوائی مرکز په لوری پرمخ درومی او اوس دهغه هوائی مرکز یو نیم میلی ته رسیدلی دی په دی ځای کښي دمتحدینو الوتکو د مځکی د قوی له عملیاتو سره مرسته وکړه اود ګلوستر پر نظامی تاسیساتو او هوائی مرکز ئی(۱۵۰)ټنه بمونه وغورځول او دجاپان الوتکو دمتحدینو پر بیړیو حمله وکړه خو ٤ الوتکی ئی راو غورځولی شوې داتازونی قواؤ د ګلوستر ددماغی په شرق ښي دجاپانیانو ٤ متقابلي حملی پرشا کړی اودجاپان الوتکو په (اراوی) کښي داتازونی د قواؤ پر ځایو حمله وکړه خو داتازونی دجګړ خولوتوپو او ښکاری الوتکو له خوا دهغو څخه ۳۷ الوتکی را وغورځولی شوې دمتحدینو الوتکو له نیو ګینی څخه بیاد سلیمان تر جزیرو پوری پرځپلو ښو بمباری وکړه اود (نیو آئرلینډ) په او بو کښي ئی د جاپان یوه کچنۍ له عسکرو ډکه بیړۍ اویوه بارووړونکی بیړۍ ډوبه کړه . دآستریلیا عسکر د (هوان) د شبه جزیری په ساحل کښي وروسته د (واندوکای) له نیولو پرمخ لاړل او(اګو) او (والنګی) ئی ونیول . (ریوتر)

لندن ؛ د انګلستان دفضائی وزارت اعلامیه وائی: پرون دانګلیس الوتکو دناروی په ساحل کښي یوې دحمل ونقل بیړۍ او۳ محافظو بیړیو ته ډیر زیان رسولی دی اودفرانسی په شمال کښي ئي (دی ئپ)ته نږدی پر نظامی تاسیساتو بمباری وکړه . (ریوتر)

چونګکنګ ، چینی عسکر و دیانګتسی دسیند او دتونګ تنګ دغدیر تر مینځ جاپانیان ترشا کړه اودتونګ تنګ دغدیر په شمال کښي دجاپانیانو ددوو نظامی مرکزو خواته وړاندی ځی او هم چینی عسکر د(هوتو) تر سیند پوری ټل او دهغه په غربی غاړه کښي دجاپانیانو په محوه کولو اخته دی . (ریوتر)

نوی ډیلی ؛ دانګریز عسکر و داراکان په جبهه کښي د (مایو) په غربی علاقه کښي وړاندی تګ وکړاوخوغنډی ئي ونیولي .(ریوتر)

برلین ؛ د(رچیتسا) په غرب کښي روسانو کو ښښ وکړ چه دجرمن په استحکاماتو کښي درز واچوی خو ددوی تولی حملی رد شوي او درانه تلفات ورواوښتل او هم ډیری ولجی د جرمنیانو په لاس ورغلي. دایطالیا په جنوبی محاذ کښي د (ایی نائن) په جبهه کښي اودادریاتیك په سواحلو او د ایطالیا په مرکزی جبهه کښي او د (ونافرو) په شمال کښي دمتحدینو تولی حملي رد شوي او درانه تلفات ورواوښتل او هم د(آرتونا) په جنوب او(ویل کاندو) ته نږدی متحدینو ته ډیر تلفات واوښتل. (ترانس اوشن)

برلین ؛ د «یو بولسکشر باختر» اخبار لیکلی دی چه دآلمان دمربوطه نقاطو په هر ځای کښي د آلمان متخصصین په کار بخت دی . او دیخوانیو استحکاماتو ترڅنګ داسی استحکامونه جوړوی چه هر دول تعرض د شدیدو تلفاتو سره مخامخ کړی . (ترانس اوشن)

صوفیه ؛ دبلغاریا دتجارت وزیر وویل: یوازی کومه دوستی چه دبلغاریا دیاره ګټوره ده هغه له محور سره صحیح روابط دی. (ترانس اوشن)

(باقی په (۲)مخ په پنځم ستون کښي)

کورنی خبرونه

ابلاغیهٔ دکتوران معالج

راجع به صحت یابی والاحضرت اشرف صدر اعظم

کابل :ابلاغیهٔ که دیروز از طرف مجمع دوکتوران معالج والاحضرت اشرف صدراعظم نشر گردیده مژدهٔ کمال صحت و خاتمهٔ کلی بیماری والاحضرت اشرف را میرساند. مجمع اطباء اجازه داده است که اکنون والاحضرت اشرف میتوانند بستر را گذاشته کمی حرکت و گردش نمایند.

اصلاح- ازصحت یابی والاحضرت اشرف صدراعظم که صحت وسلامت وجود شان مایهٔ سعادت مملکت است اظهار خوشی نموده خدمات و اصلاحات مزید و ترقیات بیشتری را در سایهٔ صحت و طول عمر این خدمتگار بزرگ وطن از خدای متعال خواهان است.

پنسیلین

(۲)

دانشمند نامبرده بعد ازان تجارب متعدد دیگری بعمل آورد غرض او اینست تا خواص پنسیلین وتاثیر آن را در احوال معینه کشف بکند چنانچه ظاهر کرده است که اگر پنسیلین تقریبا یك ساعت جوش داده شود قوهٔ آن باندازهٔ ربع ضعیف می گردد وبالاخره گرم کردن آن تا به درجهٔ خیلی بلند حرارت بالکل به قوهٔ آن خاتمه میدهد. اما تقطیر آن قوهٔ مذکور را در اتلاف جراثیم متأثر نمیسازد این ماده بسهولت در آب حل میگردد وبهترین درجهٔ حرارت در تهیهٔ آن همان درجهٔ حرارت یك اطاق عادی است. تأثیر آن در اتلاف جراثیم ازهشت تاده روز بصورت واضح دوام میکند وبعد از انقضای دوهفته تاثیرش کاملا زائل میگردد پنسیلین جراثیم سبر یتوکوکید را درظرف چهارونیم ساعت ازبین میبرد و بارزترین خواص این ماده شاید همان است که بغیر از جراثیم چیز دیگر را تلف نمیسازد وجسم زندهٔ دیگری را مثل جسم موش یاخرگوش یاجسم انسان ویاانساج آنها مسموم نمیگرداند ونه انساج را دچار تهیج میگرداند چنانچه مادهٔ مزبور بالای یك جراحت گذاشته شد ولی آنرا متهیج نساخت تجارب دیگر دانشمند مزبور دانستن تاثیر آن در انسانها بود امافرصت دست نداد که تجارب بیشتری نماید زیرا چیزیکه ازمادهٔ پنسیلین بدست آورده کم بوده وآنرا حتی الامکان توانست در پنج حادثهٔ مهم تجربه بکند. بواسطهٔ استعمال خارجی در چشم التهاب بیرونی چشم شفایاب گردید والتهاب داخلی رانیز زائل ساخت خبر واقعهٔ مزبور در دوائر طبی و علمی تکانی وارد کرد امابعدازان توجه عمومی بدینموضوع ضعیف گردید ولی توجه واهتمام خصوصی علماء راجع به این موضوع ضعیف نشده ومخصوصا درلندن واکسفورد وغیره با اهتمام زیاد مطالعات بعمل آمد. در اثنای این مدت ظاهر گردیده است که پنسیلین میتواند بکتریارا ازهمدیگر جدا بکند امانفریق بعضی ازجراثیم مضره مشکل است زیرا خود آنها وجراثیمی که در اطراف شان است نشوونما میکنند لیکن وقتیکه جراثیم مضره ازجراثیمی باشد که به پنسیلین متاثر نشود وجراثیم دیگری از جراثیمی باشند که متاثر میشوند جدا کردن آنها خیلی آسان است. دانشمند مزبور توانست که این جراثیم را ازبین برده جراثیم اول الذکر را کشف وتفریق بکند .

پنسیلین دستهٔ ازباشلس ستر تپوکوکس وستافیلوکوکس وغیره را که مادهٔ مزبور را احاطه کرده هلاك ساخته وباشلس انفلونزی ازان متأثر نمیشود نتائج درخشانیکه ازین بحث علمی دقیق بدست آمده درسنوات اخیر در طی اهتمام وتوجه به ادویهٔ (سلفونامیدی) وتاثیرات عجیب آن پوشیده مانده است زیرا سلفونا میدی مواد کیمیاوی است وتهیهٔ مقدار مهمی ازان بدون کدام مانع ممکن است اما پنسیلین مادهٔ طبیعی بوده بجزازیك مادهٔ واحد که عبارت از (پنسیلیوم نوتاتوم) باشد دیگر انواع آن حاصل نمیشود ومقادیریکه ازان بدست آمده بسیار کم است اگرچه علم کوشش دارد تا مقدار وافری ازان حاصل کند واین ماده قرار ذیل حاصل میشود، موضع عفونت (پنسیلیوم نوتاتوم) یك کتلهٔ ملایم سفید بوده به سرعت زیاد بزرگ میشود وبعد ازچندروز تخمهای سبز تیز تولید کرده سپس آنها به سیاهی مبدل میگردند وبعد از کمی به عفونت محول میشوند. یعنی مطابق به محیطی که در آن نشو ونما میکند رنگش زرد ویاسرخ گشته چون بیك طبق شوربای گوشت گذاشته شود این مجموعه کتله های ملایم به سطح طبق بالا شده و آن را بشکل طبقهٔ سبز میپوشانند شوربای این سطح به زرد پرتقالی متحول وازین مادهٔ سیال پنسیلین مقطر میشود مقادیریکه بدین وتیره حاصل میشود زیاد نمی باشد. در اکسفورد مخصوصاً کوشش دارند آن را بحالت تصفیه آورده وبشکل بلوری بدست بیاورند علما تا اواخر سال گذشته موفق نشده اند که ازین مادهٔ مادهٔ کاملا تصفیه شده را بدست بیاورند اگر صفائی پنسیلین نیم کامل باشد اندازهٔ آن بقدر یك جزء در یك ملیون جزء آب کفایت میکند و جراثیم را تلف می نماید.

اگر صفائی پنسیلین تقریبا بصورت مقدار کامل باشد محلول آن باندازهٔ یك جزء از ۲۵ ملیون جزء آب کافی است وهمین تاثیرات را بوجود می آورد. قابل دقت این است که هر قدر پنسیلین نزدیك بدرجهٔ صفائی کامل باشد تاثیر سمی آن چه درجسم انسان وچه در جسم دیگر حیوانات کمتر بملاحظه میرسد . (انتها)

د اعصاراونبوغ

(۳)

د بناغلی «الفت» ترجمه:

یعنی خلق د پخوانیو آثار و ته پوازې د ذاتی قیمت په لحاظ نه ګوري اودمقایسې اوتول په وخت کښې ذاتی مقیاس ته لږ اعتنا کوی اوله خپل نفسی اعجاب څخه زیات کارا خلی. د معاصرینو د آثار و په انتقاد کښې ئې ژبې د پرې اوزدې وی مګر د پخوانیو په نقد کښې هیڅ نه شی ویلی.

که چرې مونږ اوسنی اوپخوانی نوابغ اوددوی آثار پوازې د خپل ذاتی قیمت په اعتبار وګورو هیڅکله به ونه وایوچه داعصر نوابغ نه لری یانبوغ پکښې لږ دی بلکه اوسنیو نوابغوته به زیات تعجب وکړو او دا به ومنوچه څنګه چه زمونږ عصر له تیرو عصرو څخه په علم اوفن اوصنعت کښې وړاندې دی همدا رنګه زمونږ نوابغ هم دهغووختو له نوابغو څخه غوره اوواړه دی. نوڅوك چه دانظریه لری اووائی چه داعصر د نوابغو په زیږولو کښې عقیم دی یاپکښې نوابغ لږ دی هغه بی له دې چه دقدامت اوغموض د تعظیم تر تاثیر لاندې ئې وګڼو نورڅه ورته نه شو ویلی. دخلقو داخوی دی چه هغه شی نه زیاتهمینه لری چه دوی ئې نه لری اومالك ئې نه وی. مونږ دېر ځله د پخوانیو خطا سوا ب بولو او داوسنیو صواب راته خطامعلومیږی نو په دواړو صور تو کښې غولیږو او په غلطه لاره ځو.

څنګه چه پخوانی مصنوعات اوانتیك شیان په بازارونو کښې په دېر لوړاو ګران قیمت خرڅیږی اواوسنی شیان که څه هم هاغه راز بلکه له هغو ځنی بهتر اوښه وی بیاهم دهغو نیم قیمت نه لری اوڅوك ور ته هیڅکله په هغه اهمیت نه قایلیږی. علمی اوادبی آثار هم دغه حال او همدغه مثال لری دېر ځله به یومعاصر ادیب داسې څه ولیکی چه پخوانیو به نوی لیکلی مګر سره له دې څوك ورته دقدر په سترګه نه ګوری اودپخوانیو صفت کوی.

زه سره له دې چه ددې نظر یې د خاوندانو خبری تر دېره حده صحیح ګڼم مګر کله چه داعصر له پخوانیو اعصارو سره مقایسه کوم راته څرګندیږی چه په دې عصر کښې نبوغ لږ دی اونبوغ پیدا کول نسبت پخوانه ګران اومشکل کاردی ځکه چه نبوغ یو نسبتی امر دی اونابغه هغه څوك وی چه په خپل وخت کښې د علم و فن اوصنعت په یوه ناحیه کښې له نورو څخه لوړاوفایق وی. نو په داسې یوملت کښې چه افرادئی په لیك اولوست نه پوهیږی هلته سړی نابغه بلل کیږی چه تش په تورو سپینو پوهیږی اوپوه لوستلی شی دهغه دی له امله دتورتم او ظلمت په زمانو کښې نبوغ یو آسانه کارو چه په لږزیار اوکوښښ لاس ته راته اویوسړی نابغه کیدلی شومګر کله چه دنور اورنیا عصرته راغلو نبوغ هم ګران اومشکل شو ځکه چه علم اوفن دومره وړاندې ولاړل چه انسان ئې انتهـا او آخر ته په دېرو کوښښونو رسیدلی شی نوڅوك چه دنبوغ اراده لری هغه باید دخپل وخت له خلقو څخه په هرڅه کښې یا په اکثرو هغو شیانو کښې چه هغوی وررسیدلی دی وړاندې شی اودا کار زښت د پېر مشقت غواړی چه ددېرو کسانو له لاسه نه دی پوره زه ګمان کوم چه نبوغ دکثرت اوقلت په لحاظ اودسهولت اوصعوبت په اعتبار په ملتونو کښې فرق کوی څومره چه یوملت ترقی کړی ده اویوه لوړ مقام ته رسیدلی هغومره پکښې نبوغ پیدا کول ګران اونادر کار دی مګر په تیټو ملتو نو کښې دومره مشکل اونا درنه دی.

یو بل ئې هم دنبوغ په زیاتوالی کښې تاثیر لری چه هغه ارستوکراتی (اشراف دوستی) ده ځکه چه هلته دېرولږو افرادوته تعلیم میسر پیږی چه هغه هم عادتاً داغنیاؤ له طبقې څخه وی اونور خلق په ظلمت اوجهل کښې پراته وی نو هر کله چه دغه جاهله طبقه اشرافو ته و ګوری اود هغوی علم وفن ددوی په نظر کښې جلوه وکړی نو هغوی ورته نوابغ اودېر لوی خلق ښکاری مګر هر کله چه په دې عصر کښې دیمو کراسیت خپور شواوو ړانګی ئې هر هر ځای ته ورسیدلې اوعلم هم عمومیت پیدا کړیعنی په هره شعبه او هره طبقه کښې علماء پیداشوه ودعلم ارستوکراتی هم ګډوډ شو اوهغه تجلی چه ځینی کسانو پخوا کوله اوس ئې نه کوی بلکه هغه رڼاوی عادی شوی اودچا التفات ځانته نشی را ګرځولی نو اوس دخلقو دالتفات دپاره دلمر اوسپوږمۍ رڼا په کارده نه ددیوواو لمبورڼا.

پخوا دنوابغواونوروخلقو ترمینځ دېر فرق اوزیاته فاصله وه مګراوس نبوغ زوړ او مستعمل شو چه هر چا وپیژانده اوهریوه ته ئې اسرارمعلوم شوه نو اوس څوك په مختلفو شیا نو اوهغه کوتهاوردی عظمت نه غواړیږی چه پخوا پری خلق غولیدل بلکه اوس هرڅه دامتحان عملی میدان ته وړاندې کیږی چه نبوغ اوعظمت هم پکښې داخل دی دهمدې له امله دېر مشهور کسان ناچله اوردی شوه چه که دوی په پخوا وختو کښې وای نونن به په نوابغو کښې حسابیدل نودغه راز دېر شیان شته چه نبوغ ئې مشکل او لږ کړیدی.

یو وخت وچه خلقو خپل ځا نو نه به پیژندل او بیاداسې وخت هم راغی چه د خپل ذلت اوحقارت احساس ئې کاوه اودیو لوی مظهر اطاعت به ئې کولو نوچه یونابغه به هم ښکاره شو نو به دهغه عظمت اوشخصیت ته سر ونه کیښودل او هغه به ئې له هر چا نه لوړ اوپورته ګڼه مګر اوس د هرچاقدراواندازه معلومه شوی ده اوهیڅ لوی اوستر کار نشته چه خپل خاوندته دعظمت اوزیات لوړ والی رنګ ورکړی اوبل شان ئې ښکاره کړی که اوس ناپلیون را ژوندی شی نو هغه عظمت به نه لری لکه چه پخوانی درلود ځکه چه ددە دعظمت زیا ته برخه دخپلی زمانی دخلقو مرهونه ده چه هغه وخت دهرچا شخصیت دده په شخصیت کښې فانی واوهر چا دده ارادې ته پوره غاړه ایښې وه مګر نن هر فرد خپل حقوق، خپل فکر، خپله ارا ده محترم ګڼی اوهرملت پوهیږی چه د عظمت خاوند هغه څوك دی چه دد وی خدمت کوی. «پای»

حضارت اوثقافت او ددې دواړو عناصر

(۳)

او همداسبب دی چه دکار خانو او فابریکو په تعطیل سره زمونږ ژوندون ګرانیږی اود ژوندون وسایل موترپوی اندازې پوری محدود کیږی او کله داسې هم پیښیږی چه دځینو آلاتو په تعطیل مونږ دخپلو دېرو ضرور یاتو څخه محروم اوددېرونورو حیاتی مشکلاتو سره مخامخ کیږ و او هر کله چه یوه فابریکه یایوماشین معطل شی نو په هغه وخت کښې مونږ په حیرت شو اودژوندون لیاررا څخه ورکه شی او له دې پورته بیان څخه د اخبره ښکاره اوثابته شوه چه ددې آلاتو په ذریعه زمونږ دژوندون احتیاجات له پخوا څخه دېر زیات شویدی لیکن په دې خبره کښې شك نشته چه سره ددې هم دې شیانو زمونږ دژوندون دېر مشکلات آسانه کړی اودمونږ ددېررفاهیت موجب ګرزیدلی دی.

که انسان دقامونو دحضارت او تمدن دادوارو په تاریخ کښې ژوره کتنه وکړی نو به داخبره ورته ښکاره او ثابته شی چه هرقام او هرملت ځانته جلا مدنیت درلود او هرقام ته لکه د خپل پوزوی په شان خپل مدنیت د نورو تولومدنیتونو څخه ښه اوښکلی ښکار یده او هر قام په خپل مدنیت افتخار کاوه لیکن حقیقت دادی چه هیڅ قام دمدنیت داحتکارحق نه لری او کوم شی چه په یو وخت کښې خلکو ته بدښکار یږی سباورځ همغه شی ورته ښکلی اوښایسته ښکاره کیږی اوچه کوم شی ورته نن ښه ښکاریږی هغه ورته سبابد ښکاریږی اوپه دی خصوص کښې ځینی یو هانو ویلی دی چه دادمونږدزمانی ځینی ښه کارونه پخوانو خلکو ته بد ښکاره کیدل. (وبرو یبر) وائی چه زمونږ دوخت دغو بدوچاروته به راتلونکی خلق ښه وائی پخوانیو اروپایانو به په خپل پخوانی مدنیت افتخار کاوه لیکن د ننني مدنیت خاوندان له هغه مدنیت څخه په وحشت سره تعبیر کوی او هغه عصرته تیاره عصر وائی نن هم مونږ پردی خپل موجوده مدنیت افتخار کوو اومونږ دی خپل حضارت اوثقافت ته دېرښه ولوړ ثقافت وایواوددی خبری دعوی کووچه مونږدرفاهیت اوثقافت اوعرفان اوعلم اوفن دپاره لوړ خدمتو نه کړیدی لیکن راتلونکی خلك به داوخت په هغه ډول یادوی لکه چه مونږ دپخوانو وختونه یاد وو.

لکه څه رنګه چه حضارت انواع اوتطورات لری همدغه راز ثقافت هم انواع اوتطورات لری. که څه هم دایه حقیقت کښې یوشی دی لیکن سره ددې هم دزمان او مکان له اقتضا سره سم تنوع پیدا کوی اودقامونو د فکری اومعنوی تطوراتو سره سم په دې شی کښې هم تعدیل پیدا کیږی. د قـا مو نو د ثـقـا فـتـی تطوراتو دتشریح دپاره دا قصه کافی ده.

وائی چه څه موده وړاندې دلیکوالو په منځ کښې د پیل په موضوع کښې اقتراح وشوه اوپه دې اقتراح کښې د برخی اخیستلو دپاره هرقام خپل لیکوال انتخاب کړل اوددې اقتراح دجا ئزې د پاره دهرقام پیاوړی لیکوال میدان ته راووتل. په دې لړ کښې یو انګلیسی لیکوال ددې اقتراح دتکمیل دپاره هند ته ولاړاوله دری کاله سفر اوپلټنې نه وروسته بیرته لندن ته راغی اوددې اقتراح په شا وخوا کښې ئې په دې نوم: «مابه ۱۹۲۵ – ۱۹۲۸ کال په هند کښې پیلان څه رنګه ښکار کړل؟» یودېر ښکلی کتاب نشر اوخپور کړ. لیکن یوفرانسوی لیکوال د پیل مطلب ته په یوه دېره آسانه لیار په دې شان راغی چه ددې د پاریس د حیواناتو دتربیې ځای ته ولاړ اودپیل حرکات اوسکنات ئې څو ساعته تر مطالعې لاندې ونیول او له دغو مطالعاتو نه وروسته بیرته خپل ځای ته ورغی او ددې اقتراح په لړ کښې ئې یودېر ښه کتاب ولیکه اوپه خپل دغه کتاب کښې ئې دخپل خیال اوقریحې زور ښکاره کړ اوددې کتاب نوم ئې (پیل اومینه) کیښود. یوروسی لیکوال هم ددې اقتراح په خواؤشا کښې پلټنې شروع کړی اوپه دې لړ کښې ئې دیوها نو کتابونه اونظریات مطالعه کړل او له دېرو پلټنو څخه وروسته ئې په دې نوم: (پیل - آیا داحیوان شته دی؟) یو کتاب نشر کړ. دپولونیا یو لیکوال هم په دې موضوع کښې له خپل ځان سره فکرونه کول اودپیل عکسونه ئې مطالعه کول اوله دې مطالعو نه وروسته ئې د (پیل اودپولونیامشکلات) په نوم یوکتاب نشر کړ: اوپه دې لړ کښې یولوی ادبی لیکوال چه پر خپل زوړ تمدن افتخار درلود (دپیل حکومت اومرستی) په نوم یوکتاب تألیف او نشر کړ اوپه دې لیکوالو کښې یو آلمانی لیکوال شیبږ کاله په دې موضوع کښې بوخت ؤ او په دې موضوع کښې ئې نوی او زاړه، چاپ او قلمی کتابونه مطالعه کول اوله دېرو پلټنو څخه وروسته ئې لس جلده کتاب په دې موضوع کښې په دې نوم: (دپیل د ژوندون په خوا اوشا کښې تمهیدی معلومات) ولیکه. د دې پورته تولومثالونو اونظریاتو څخه دا خبره ښکاره او ثابته شوه چه هرقام دثقافت ځانته انواع لری.

ځینی پوهان د قامونو عادات او دودونه دهغوی د حضارت او ثقافت مقیاس ګڼی. یو انګلیسی ادیب دانظریه اری چه کوم قام چه له حیواناتو او کلانو سره مینه لری هغه قام ځکه متمدن ګڼل کیږی چه دارازمینه دیورقیق شعورعلامه ده اوله ګلانوسره مینه دیومهذب اوسلیم ذوق دلیل دی لیکن په دې احکامو کښې غلوه ځکه ښه نه ده چه دا راز حدس اوتخمین اکثر له حقیقت څخه لری وی. ځینی ملتونه دخوراك اوڅښلو او اغوستلو، اودنورو اجتماعی دودونو آداب اوخارجی مظاهر دخپل مدنیت اوترقی عنوان ګڼی لیکن په صحیحه معنی اوحقیقت کښې داشیان له حقیقی حضارت اوتمدن سره ځکه هیڅ علاقه نه لری چه حضارت او تمدن ځانته ثابت ارکان اوقواعد لری او داتش تقلیدونه او کالی تل د زمانی او احوالاتو له اقتضا سره بدلیږی که څه هم دظاهری تقلید مثالونه دېر دی لیکن مونږ دلته په دې باب کښې په لنډه نمونه کفایت کوو اودپوهانو د نظر یاتو له قراره وایو ⊛ چه داټول ظاهری مظاهرات له حضارت او ثقافت سره هیڅ ربط او علاقه نه لری لیکن بیاهم دظاهری تنظیم د پاره بدنه دی اوددې شی مراعات هم ترپوی اندازې پوری بدنه دی لیکن سره ددې هم باید مونږ په دې ظاهری مظاهرو کښې دومره محو نشو چه حقیقت پکښې ورك کړو او په دې حقیقت باید ځان پوه کړو چه حقیقی حضارت دقلب اوعاطفی حضارت ته ویل کیږی او صحیح ثقافت دعقل اوادب ثقافت دی. (باقی)

د شپې وستری خبرونه

واشنګټن: دامریکا دفولادجوړولو دفابریکو اکثره کاریګرانو په خپل کارشروع کړیده مګر داورکاد و اداره تراوسه پوری داتازونی دعسکرو په لاس کښې ده.

الجزیره: دالمان یوکروزر چه «دلماستیا» نومیدی دد ایجین» په بحیره کښې د متحدینو دبحریې د خوا دوب شو.

لندن: دمسکو دخبر په قرارشوروی قواوی د(کروستین) وښاو خوا ته رسیدلی دی.

لندن: (سربیترم رمزی) چه د ۶۰ کالو دی د متحدینو دخوا د امیرالبحر په حیث او «سرستیفردلی متری» چه د (۵۱) کالو دی د متحدینو دفضائی قواؤ د قوماندانی په حیث په دوهم محاذ کښې دجنرال آیزن هاور دقوماندانی تر اثرلاندې مقرر شوه.

برلین: هغه بحری جګړه چه پدې اواخرو کښې دآلمان دسپکی بحری اودانګلیسی بحری قواؤ دخوا د «بسکی» په اوبو کښې وشوه دېر تاوانونه ودواړو خواؤ ته وراوښتی دی. څرنګه چه معلومه شوبده دانګریزانو ویوه کروزرته سخت تاوان رسیدلی ګواکی دحرب دصحنی څخه بالکل خارج شو.

د(۱) مخ پاتی

برلین: د صحیحو ترتیباتو په اثر چه نیول شویدي په المان کښې دمتحدینو دهغو راغورځول شووالوتکو دبقایاؤ څخه چه دالمان پرخاوره را اچول شویدي دېری وسلې جوړ یږی. په المان کښې اوس داسې کارخانې موجو دې دی چه یوازی کار ئې د متحدینو دالوتکو دبقایاؤ څخه د وسلو جوړول دي. (ترانس اوشن)

توکیو: دجاپان حربی ابلاغیه: دفوس د۱٤ څه پاسه دجدی تره پوری دبحرالکاهل په اوبو کښې دمتحدینو ۱۱ جنګی بیړی او۱٤ اوبتلان سره ددېرو حمل اونقل بیړیو دوبی شوی اودغه رنګه ئې ۲۷۵ الوتکی تیت ؤ پرك شویدی.

د کیپمار کوس په اوبو کښې دیوی سختی بحری جګړی پاثر دمتحدینو دوی دحمل اونقل او (۲) تارپیدو اچوونکی بیړی دوبی او ۱۸ نوری الوتکی ئې را غورځولی شوی دی په مقابل کښې دجاپان ۷–الوتکی محوه شویدی.

د متحدینو الوتکو پر (رابال) حمله وکړه مګر دجاپان دتدافعوي قواؤ د فعالیت په اثر دمتحدینو ۲۳–الوتکی یو پناه شوی اودجاپان هم ۱۶ الوتکی محوه شویدی. پرون ورځ دجاپان بم اچوونکو الوتکو پر (چیتا کانګ) بمو نه وغورځول اودېر تاوانو نه ئې وهغه نقطو نه چه بمو نه پر نښتی وه رسولي دی. (دومی)